

תקופת המעבר על חשיבותה ומרכזיותה בחיי הפרה

Kenneth V. Nordlund, DVM - בית הספר לרפואה וטרינרית, אוניברסיטת ויסקונסין
תרגום - יניב לבון, המ"ב

גורמי הסיכון המוזכרים כאן, לפרה בתקופת המעבר, מהווים בעיות שגרתיות ברפתות החלב המסחריות של ימינו. אם מנהלי הרפתות והרפתנים ייקחו נקודות אלו לתשומת לבם וישימו יותר לב לפרטים, הם ללא ספק, ישפרו את בריאות הפרה בתקופת המעבר ועל ידי כך יגיעו להישגים מקצועיים וכלכליים טובים יותר

מבוא

תקופת המעבר בפרות חלב אורכת כשישה שבועות. משלושה שבועות לפני ההמלטה ועד שלושה שבועות לאחריה. תקופה זו מהווה תקופת סיכון ראשונית שבה מתרחשות מעל ל-75% ממחלות ההמלטה בפרות בוגרות. לצורך הגדרת החשיבות של תקופה זו, נאמר על ידי **ד"ר סטיב לבנק** - "תקופת המעבר הנה בעלת השפעה חזקה על בריאות הפרה וביצועיה לאורך כל התחלובה".

תקופת המעבר בפרות חלב אורכת כשישה שבועות. משלושה שבועות לפני ההמלטה ועד שלושה שבועות לאחריה. תקופה זו מהווה תקופת סיכון ראשונית שבה מתרחשות מעל ל-75% ממחלות ההמלטה בפרות בוגרות

בשנים האחרונות, פותח כלי המשמש להערכת בריאות הפרה ואופן הממשק בתקופת המעבר (אינדקס פרת המעבר - TCI). אינדקס זה מאפשר ללמוד על ממשק פרת המעבר וכן לבצע השוואות בין המשקים, בנוגע לבריאות ולרווחת הפרה בתקופה זו. אינדקס זה מחושב ברמת הפרה הבודדת. חישוב האינדקס לוקח בחשבון 14 גורמים היסטוריים מנתוני ספר העדר, על כל פרה, ונותן תחזית לכמות החלב בביקורת הראשונה של התחלובה העוקבת, משווה את התחזית לכמות האמתית, כאשר ההפרש ביניהם זה ה-TCI. ממוצע של כלל העדר לאינדקס זה, מראה שונות גדולה בין המשקים ומספק מידע כללי על בריאות הפרה לאחר ההמלטה ועל ממשק תקופת המעבר בכל עדר.

בשנת 2005 בוצע סקר על הממשק בתקופת המעבר. הסקר בוצע ב-50 רפתות של תאי רביצה בויסקונסין, כאשר כל רפת הכילה כ-600 פרות. העדרים ייצגו רמות שונות של אינדקס פרת המעבר (TCI) באופן אקראי. סקר זה העלה מספר שיטות ממשק בתקופת המעבר אשר נמצאו קשורות

עם שיפור בממד האינדקס הנבדק (TCI).

נקודות המפתח אשר נמצאו קשורות עם שיפור האינדקס היו:

1. הקצאת מספיק אורך אבוס, כך שלכל הפרות יתאפשר לאכול, בו זמנית, בעת הגשת מזון טרי.
2. שיפור רווחת הפרה והקטנת מספר הצליעות למינימום, בעזרת ריפוד עמוק של תאי הרביצה והקצאת מספיק מקום לשכיבה מרווחת ונוחה עם יכולת טובה לקום.
3. הקטנת עקה סוציאלית או צורך ליצור דרגות סוציאליות חדשות, במהלך עשרת הימים האחרונים לפני ההמלטה. הכוונה היא לא להעביר פרות מקבוצה לקבוצה בתקופה רגישה זו.
4. בקרה יומיומית על הפרות בתקופת המעבר, על מנת לזהות בשלב מוקדם פרות הזקוקות לטיפול רפואי.

בעוד שלהזנת פרת המעבר ישנה חשיבות רבה, ונושא זה נחקר על ידינו רבות, השוני בהרכב מנת היובש או המעבר ברפתות הסקר, לא השפיע על ממוצע האינדקס הנבחן. למרות זאת, תהיה זו טעות להסיק שהרכב המנה בתקופה זו אינו משנה. ייתכן והעובדה, שמרבית הרפתות מקבלות שירות מאותם יועצי הזנה ומרכיבי מנות ומכיוון שמנות אלו הן בעלות איכות טובה, ישנה שונות קטנה בנושא ההזנה בין הרפתות ולכן מדד זה לא נמצא כבעל השפעה על אינדקס תקופת המעבר.

אינדקס זה מאפשר לנו, בנוסף, לבחון את הקשרים בין שיפור בריאות הפרה בתקופת המעבר לבין שרידותה בעדר, כמות החלב המיוצרת וכן ביצועי הרבייה של הפרה הספציפית. ממשק מיטבי בתקופת המעבר אשר קשור לשיפור מדד ה-TCI יפחית מחלות קליניות סביב ההמלטה ואף ישפר את הביצועים של פרות עם מחלות תת-קליניות. ההסתכלות השגרתית שלנו על ההפסדים הנגרמים לפרת המעבר בגלל מחלות קליניות בלבד, אינה נכונה וממעטה בערך ההפסדים הנגרמים בעקבות ממשק לקוי בתקופת המעבר. הסתכלות נכונה תהיה להעריך גם את המשמעות של המחלות התת קליניות אשר שיפור ממשק תקופת המעבר, יעזור מאוד

העברת פרות בין סככות ועקה חברתית מול קבוצות קבועות ללא שינויים

כל שינוי של פרה בין סככות, מחייב את הפרה ל"היכרות" מחדשת וליצירת מעמד חברתי בתוך הקבוצה החדשה. תופעה זו גורמת ליצירת עקה חברתית של הפרה החדשה ולעימותים פיזיים שלה עם חברותיה החדשות. מצד שני, חוסר הכנסת פרות חדשות לקבוצה, מוביל ליצירת מצב של יציבות חברתית. עבודות אשר נעשו לאחרונה הראו, שהעברת פרות במהלך התחלובה בין קבוצות, מובילה לירידת זמן אכילה, עלייה בקרבות על מקום וירידה בתנובת החלב. העברה מינימלית של פרות בין קבוצות במהלך תקופת המעבר תוביל לשיפור בביצועי הפרה ובבריאותה.

העברה מינימלית של פרות בין קבוצות במהלך תקופת המעבר תוביל לשיפור בביצועי הפרה ובבריאותה

סככת היובש וסככת ההכנה

מבחינה מסורתית, נהוג להעביר את הפרה מסככת היובש לסככת ההכנה, כשלושה שבועות לפני ההמלטה. חשוב לזכור, שלא מומלץ להעביר פרה אחת בפעם, אלא כמה פרות (3-5), בו זמנית, על מנת להפחית את העקה החברתית הנוצרת עם מעבר הפרה הבודדת בין הקבוצות. כאשר אנו משליכים את זה על פרת המעבר, אנו מניחים שהמעבר המיטבי של פרות בין סככות יהיה בשיטה (all-in) של העברת קבוצת פרות גדולה האמורה להמליט בטווח של שבועיים ביחד, ללא תוספת של פרות נוספות בהמשך. קבוצה זו תהיה בעלת יציבות חברתית והיא יכולה להיבנות כבר עם תחילת תקופת היובש, או רק עם המעבר לקבוצת ההכנה. מצב זה יוביל ליצירת זרקות חברתיות בתחילת התקופה, אך לאחר מכן, המצב יישאר יציב ללא שינויים סביב תקופת ההמלטה. הרעיון הוא ליצור מקבצים של פרות, כאשר כל מקבץ יכיל כמה פרות שיהיו ביחד לאורך כל תקופת היובש עד ההמלטה.

תאי המלטה

תאי המלטה יכולים להיות תאים פרטניים לפרה. זאת אומרת, שפרה מועברת לשם כמה שעות לפני המלטה צפויה, או עם תחילת ההמלטה. מצד שני, סככת ההכנה שבה שוהות מספר פרות, כשבועיים שלושה, לפני ההמלטה הצפויה, יכולה אף היא לשמש כתא המלטה שבו ממליטות כלל הפרות ביחד. מצב נפוץ, הנו להעביר פרות לתא ההמלטה עם תחילת ההמלטה, זאת אומרת, ברגע שרואים ראש או רגליים של העגל. מצב זה מאפשר אמנם שהייה מינימלית של הפרה בתא ההמלטה, אך גורם למספר אתגרים:

1. עבודה מסביב לשעון על מנת לזהות את הפרות בתחילת ההמלטה ולהעבירן לתא ההמלטה.
2. צריך לוודא שלא יעבירו פרות מוקדם מדי. זאת אומרת, שהרפתן חייב להיות מיומן ולדעת מה הוא עושה. שהיית

תקופת המעבר ברפת הישראלית

יניב לבון - המ"ב

תקופת המעבר הינה תקופה חשובה וקריטית בחיי הפרה ולכן חייבים להקפיד על בריאות ורווחת הפרה בתקופה זו. מספר מדדים חשובים לגבי רפת ישראלית:

1. מניעת מעברים מיותרים של הפרות בין קבוצות - עדיפות ליצירת קבוצת יובש אחת.
 2. הזנת מנה אחידה לאורך כל תקופת היובש - מניעת התרגלות לכמה מנות בתקופה קצרה.
 3. הקפדה על תהליך ייבוש נכון - טיפול בדלקות תת-קליניונית בתקופת היובש.
 4. להקפיד על צינון גם בפרות יבשות. הצינון יכול להתבצע או בחצר צינון/המתנה או בסככה עצמה. ניסוי בנושא זה אמור להתחיל בקרוב.
 5. מעקב תמידי על פרות מיד לאחר היובש וכן על פרות לפני ההמלטה.
 6. התערבות מהירה ונכונה בהמלטות במידת הצורך.
 7. ממשק, ממשק ושוב ממשק נכון, ימנע צרות גדולות.
 8. הערת ד"ר גבי עדין - מניסיונו בישראל, יש להקפיד על שטח מחייה של לפחות 15 מ"ר לפרה, כ-80 ס"מ אבוס וכ-25 ס"מ שוקת מים.
- נושא הצפיפות בסככת היבשות/הכנה חשוב ביותר - יש עדויות רבות לכך, שצפיפות משפיעה על שיעור מחלות הרחם ועצירות השלייה. ■

יתר של הפרה בתא ההמלטה עלולה לפגוע מאוד בפרה ולעלות את הסיכון למחלות המלטה, קטזויס וכו'. עבודה שנעשתה בנושא, מצאה שפרות אשר הועברו מוקדם מדי (רק עם הופעת ריר ולפני הופעת רגליים או ראש) סבלו פי 2.5 יותר מהמלטות קשות בהשוואה לפרות אשר עברו כבר עם המלטה פעילה. בנושא זה, חשוב לזכור, שפרות הן חיות חברתיות ולא אוהבות להיות לבד. לכן העברת פרות לתאי המלטה חייבת להיות למינימום האפשרי של זמן (לא יותר מכמה שעות).

סיכום

מאמר זה אינו נותן את כל רשימת גורמי הסיכון לפרת המעבר. בכל אופן, גורמי הסיכון המוזכרים כאן מהווים בעיות שגרתיות ברפתות החלב המסחריות של ימינו. אם מנהלי הרפתות והרפתנים ייקחו נקודות אלו לתשומת לבם וישימו יותר לב לפרטים, הם ללא ספק, ישרו את בריאות הפרה בתקופת המעבר ועל ידי כך יגיעו להישגים מקצועיים וכלכליים טובים יותר. ■